

Текст неофіційного перекладу рішення

Обставини справи

Справа стосувалася професійних покарань, накладених на суддю, зокрема в частині підвищення по службі за написану нею статтю в ЗМІ.

У статті було піддано суворій критиці діяльність Голови Касаційного суду як прокурора під час репресивного комуністичного режиму.

У 2012 році заявниця – суддя апеляційного суду Бухареста – написала статтю про Голову Касаційного суду з назвою: «Нічого про те, як товариш прокурор стала головою всіх суддів» (“Nothing about how a Comrade Prosecutor has become president of all the judges”). У цій статті заявниця зі своєї точки зору описала декілька фактів із життя під час комуністичного режиму, пов’язавши свій опис із Головою суду, яка під час комуністичного режиму була прокурором. Заявниця запитувала, яким чином «товариш прокурор» діяла «з метою викорінення ворогів соціалізму...[i] ‘полювання’ на жінок, які зробили аборти» (She asked how the “Comrade Prosecutor” had acted in “root[ing] out the enemies of the socialist order ... [and] ‘hunt[ing] down’ women who had had abortions”). Заявниця говорила про «підземелля» та «бідність» під час комуністичного режиму і про прокурорів «десь зверху у недоторканному сяючому світі... Усі ці товариші, узурпатори Христа та Його Закону, суворі охоронці комуністичної в’язниці» (She spoke of the “dungeons” and “poverty” under the regime and the prosecutors “somewhere above in an untouchable shining world ... All these comrades, usurpers of Christ and His Law, sternly guard[ing] the communist prison”). Вона говорила про життя в крайній бідності, у той час як «товариш прокурор здійснювалася понад над усім цим» (She spoke about living in grinding poverty while “the Comrade Prosecutor ha[d] also floated above”). Більша частина висловлювань в тексті були визнані спірними чи образливими в наступних рішеннях суду.

Цю статтю було опубліковано як в національній газеті, так і на вебсайті із зазначенням імені та професійного статусу заявниці як авторки.

8 березня 2012 року група судових розслідувань (далі – група) Вищої ради правосуддя (далі – Рада) розпочала провадження щодо статті. Група підготувала висновок для дисциплінарного суддівського органу, вказуючи, що заявниця провела паралель між комуністичним гнітом та підвищенням по службі Голови, незважаючи на факт законності її призначення і на те, що вона не мала відношення до розвідувальних служб під час комуністичного режиму. Заявниця висловлювала свою думку про те, що суддя працювала незаконно та поставила під сумнів її моральну поведінку, що у свою чергу ставило під сумнів її честь та професійну доброчесність як Голови суду і заподіяло шкоду її професійній репутації.

Група зауважила, що судді зобов’язані зберігати честь та гідність своєї посади, розуміючи під цим стриманість при вираженні своїх думок. Група підсумувала, що в діях заявниці, імовірно, вбачається дисциплінарне правопорушення.

У результаті було розпочато інше розслідування. Вирішення питання, чи порушила заявниця Кодекс поведінки суддів, було направлено до секції суддів Ради. Ця секція

зазначила, що стаття заявниці не становить дисциплінарне правопорушення, оскільки в літературі були добре висвітлені відомі аспекти комуністичної епохи, були відсутні грубі формулювання та містилися цитати висловлювань Голови суду до того, як вона зайняла цю посаду. Однак заявниця порушила Кодекс поведінки суддів, пов'язавши кар'єрне підвищення голови та діяльності прокурора, визнаючи її винною, з пригніченням бідних та жінок із функціонуванням метафоричного комуністичного підземелля. З їхньої позиції, заявниця перевищила свої повноваження та заподіяла шкоду репутації Голови. Рішенням від 16 жовтня 2012 року секція Ради суддів підтвердила цю думку.

Заявниця оскаржила це рішення до Пленуму Ради стверджуючи, що вона, серед іншого, мала на увазі саму посаду Голови, а не її саму, і що мова йшла про літературну думку, а не про факти. Ця скарга була відхилена; Пленум визнав, що ця стаття прямо заподіяла шкоду репутації Голови.

Заявниця оскаржила це рішення до Касаційного суду; її скарга була відхилена 1 листопада 2013 року остаточним рішенням, у якому, зокрема, вказувалося, що перехід від дисциплінарного провадження до провадження за Кодексом поведінки суддів був виправданим.

Заявниця намагалася досягти того, щоб наведені вище рішення та інформація щодо стверджуваного порушення Кодексу поведінки були видалені з її особової справи у 2015 році. Вона, зокрема, вказувала, що це рішення і сам Кодекс поведінки були неконституційними. Рада відхилила цю скаргу.

Заявниця ініціювала адміністративне провадження щодо цього рішення, скарга на яке 4 жовтня 2016 року була відхилена. Питання конституційності було направлено до Конституційного суду, який все ще не ухвалив свого рішення.

У 2017 році було підготовлено висновок щодо професійної доброчесності кандидатів для підвищення до Касаційного суду. Щодо заявниці у висновку було вказано про порушення Кодексу поведінки, а також про інші побоювання щодо її доброчесності. Згідно з висновком, вона не відповідала вимогам.

Однак у 2019 році Рада прийняла рішення про відповідність заявниці конкурсним вимогам для підвищення, проте вона не складала іспитів (заявниця стверджувала, що вона відмовилася від цього задля уникнення публічного приниження, оскільки вона не могла домогтися успіху у зв'язку з інформацією у своїй особовій справі на той час). Рада зауважила, що дві нещодавні професійні оцінки заявниці не були завершені (три більш нещодавні були взяті до уваги для підвищення). Пізніше Апеляційний суд Бухареста вказав, що заявниця не буде мати права клопотати про підвищення до 2021 року у зв'язку із застосованою у 2012 році санкцією.

17 квітня 2019 року Касаційний суд визнав відповідні положення Кодексу поведінки суддів незаконними та скасував їх.

Посилаючись на статтю 10 Конвенції, заявниця скаржилася, що перешкоджання їй у підвищенні по службі у зв'язку з думкою, висловленою щодо її колеги, становило порушення права заявниці на свободу вираження поглядів.

Оцінка Суду

Уряд, головним чином, стверджував, що заявниці не було заподіяно жодної «значної шкоди», оскільки їй не перешкоджали складати іспити, а тому її скарга є неприйнятною.

ЄСПЛ нагадав важливість свободи вираження поглядів для функціонування демократії, що означало, що Суд мав ретельно розглянути це питання в межах цієї заяви. ЄСПЛ встановив, що заявниці було заподіяно значну шкоду в тому, що її було покарано за участь у дебатах навколо судової системи, і що інформація про покарання була постійно відображена у її досьє. Тому заява була визнана Судом прийнятною.

Уряд вказував, що втручання в права заявниці було передбачено законом, було чітким та передбачуваним. Суд погодився із цим аргументом зазначивши, що заявниці варто було б знати про ймовірність покарання, зважаючи на те, що відповідні положення Кодексу поведінки суддів були досить чіткими, а особливо з урахуванням того, що вони застосовувались до вузького кола осіб – суддів.

ЄСПЛ підкреслив, що мета статті заявниці полягала в порушенні питання доцільності того, що особі, яка діяла як прокурор під час комуністичного режиму, було доручено керувати судовою системою та реформувати її. Заявниця зосередилася на професійному житті Голови. ЄСПЛ зауважив, що посадові особи судової системи можуть піддаватися більшій критиці, аніж звичайні громадяни. Водночас ЄСПЛ нагадав, що для посадових осіб судової системи очікувано те, що вони будуть демонструвати максимальну свободу розсуду для збереження довіри суспільства до судової системи.

У світлі цього ЄСПЛ не поставив під сумнів оцінки національних органів влади в тому, що статтею було заподіяно шкоди репутації судової системи та правосуддю, що було представлено без доказів. ЄСПЛ зазначив, що національні органи влади урівноважили конкуруючі права заявниці та Голови.

Щодо застосованого покарання ЄСПЛ взяв до уваги причини, наведені заявницею в обґрунтування її відмови від конкурсу, проте вирішив не спекулювати тим, яким би був результат, якщо вона б цього не зробила. У цілому покарання не було надмірним. Тому порушення прав заявниці в цій справі не було.

Висновок

Відсутність порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 8 грудня 2020 року й набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.